

**На дисертационния труд на Деляна Георгиева на тема:
СОЦИАЛНИ КАУЗИ И МРЕЖОВА ИДЕНТИЧНОСТ
В БЪЛГАРСКИЯ ИНТЕРНЕТ
за присъждане на образователната и научна степен
“доктор” по научна специалност 3.5. Обществени
комуникации и информационни науки (Журналистика –
Интернет култура)**

Дисертационният труд на докторантката Деляна Георгиева се отличава актуалност, дълбочина и методичност. Докторантката активно използва инструменти за анализ на социални мрежи, свързани с извличане и обработване на данни. Трудът е богат от гледна точка информационно-аналитични ресурси, разглежда комплексни въпроси с богат научен инструментариум. В дисертацията се разглеждат теми като колективното поведение, социално-културни аспекти на идентичността в контекста на мрежите, споделянето на социални каузи и активизма, който поражда. Отличаващ работата е стремежът към откривателство и достигането по научен път до изводи, които са подкрепени от структуриран метод и емпирични данни.

Още в началото на дисертацията са изведени концепции, опитващи се да диагностицират пулса на промените в комуникационната среда. Промени, които водят до преразпределение на властта в мрежите, тъй като съществуващите далеч преди „Фейсбук“ социални мрежи се сдобиват с дигитални разширения, но също така, от гледна точка на мрежовия анализ, благодарение на това се скъсява на дистанцията в мрежите; наблюдава се структуриране на мрежите, което предполага относително лесно заразяване; натрупват се слаби връзки в отделни клъстери и се организират клъстери на основата на слаби връзки и разпадането им; фрагментация и бърза и лесна миграция от едни мрежи в други.

В труда са използвани тези на автори като Анна Кръстева, Мария Бакърджиева, Мария Попова, Ивайло Дичев, Илия Вълков, Марио Диани, Мануел Кастелс, Клей Шърки, Малкълм Гладуел, Евгени Морозов.

РЕЦЕНЗИЯ

Някои от концепциите като „кликтивизма“ и липсата на участие са дискуссионни или най-малко връзката им с появата на социалните онлайн мрежи подлежи на допълнителен прочит. Проявите на пасивно участие или културата на неучастието не са феномен на социалните онлайн мрежи. Интересно е, че в едно от цитираните от докторантката произведения се прокрадва и чистата критика към съвременната поп литература за активизма, която е изградила „успешна кариера проповядвайки и синтезирайки чужди изследвания за удобство на обикновения читател, [но] изненадващо negliжира отражението на социалната мрежа от взаимовръзки върху различните форми на активизъм“. (цит. по Ророва, М. (2010). *Malcolm Gladwell Is #Wrong*). Такава вариативност и вникване са по-редки за дисертационните трудове, които често попадат жертва на леснодостъпната популярна литература.

В самото начало авторката показва добър изследователски инстинкт, използвайки т.нар. принцип на Парето който предлага описание на разнородни по характера си феномени в социалните, а също така и в естествените науки, а в маркетинговата практика дори е използвана като евристично правило. Тя правилно отбелязва наблюдаваното проявление на този принцип и в мрежите от социални отношения. В теория на мрежите феноменът е анализиран като степенно разпределение (power law по Barabasi&Reka) и е обяснен чрез привилегировано свързване (preferential attachment) или "богатите стават по-богати" (rich get richer).

Текстът на дисертацията е развит концептуално с богат избор от изследвания. Има последователно надграждане на концепции от анализа на социални мрежи, културологията с акцент интернет култура, бихейвиористична икономика, теория на игрите, социална психология и социална антропология. Авторката извежда на преден план ролята на онлайн активизма при формирането на идентичност и влиянието на мрежата от актьори върху възприемането на информацията, нагласите и поведението. Подчертан е интересът към намирането на ефективни и ефикасни пътища за осъществяването на социални каузи, оползотворяващи енергията на онлайн активизма.

Дисертационният труд е с логична структура, с обем от 242 страници, включително приложенията. Състои се от увод, три глави,

РЕЦЕНЗИЯ

заклучение, библиография и приложения. Приложенията включват интересни аналитично-информационни ресурси. В увода докторантката е обосновала актуалността и значимостта на темата и е определила хипотези, задачи, метод на изследването. Целта е ясно определена като е представен и основният проблем, който се решава чрез изследването. Въпросите са добре подбрани и структурирани. Определени са обект и предмет на изследването. Според мен обаче най-важно е отчетливото формулиране на теза, в която авторката ясно е посочила естеството на проблема и си е дала сметка за научните ограничения. Именно това показва и необходимата научна зрялост на изследването.

Добре структурирани и разработени са научните хипотези.

Методите на изследване са подробно описани и добре аргументирани.

В дисертацията последователно са представени теоретичните, методичните и приложните въпроси, свързани с темата и определяне на основните направления на анализа – връзките и влиянията при оформянето на мрежовата идентичност и включването в социални каузи.

Актуалността на темата е подробно обоснована.

Ясно и аргументирано са определени теоретичната и практическата необходимост от изследването и основният проблем, който ще се анализира. Както отбелязах по-горе, докторантката не е формулирала цели на изследването, но за тях може да се съди от изложението на проблема и теоретичните и практическите предпоставки. Хипотезите са добре структурирани и насочени към изследване на мотивите за участие в социални каузи, специфики на социалната мрежа, които предполагат ефективно включване и използване на инструменти за ангажиране на потребителите. Под ангажиране на потребители е въведено разбирането за установяването на нагласи и утвърждаване на активно поведение от страна на подкрепящите социални каузи.

Използваната научна литература е предимно от последните десет-петнадесет години. Тя се състои от 189 източника, от които около една шеста (или 32) са на български език, а останалите (157) са на английски език. Съществува отчетливо разделение между използването на източниците на чужд език и източниците на български език. Сред

РЕЦЕНЗИЯ

източниците на чужд език (английски) преобладават публикациите в научни периодични издания, а сред материалите на български език – преобладават публикациите в научни сборници, а също така малко на брой монографични трудове. Интернет източниците са предимно на английски език и сред тях се забелязва ясно присъствието на Statista, Social Bakers, което е разбираемо с оглед темата и избраните методи на изследването.

В дисертацията са представени широк кръг въпроси от теоретично, методологическо и приложно естество. Щателно са разработени теоретико-методологични конструкции, свързани с характеризирането на проблематиката, заявена в самото начало.

В концептуално отношение трудът се развива по посока последователно изчистване и изграждане на рамката на изследването. Концептуалната рамка съдържа значими предпоставки за извършване на качествено изследване.

Изследването се фокусира върху дефиниране на мрежовата идентичност в рамките на теориите за колективното поведение и културните различия. Предмет на анализа са мотивите, които организират поведението, подкрепящо социални каузи. Това включва и предпоставките, които съпътстват това поведение - извличането на ползи, желание за реципрочност, търсене на обединяващи елементи с другите.

Интерес за мен представляват изводите, до които достига докторантката, отчитайки не само резултатите в окончателен вид, но и докато изследването е в развитие. Сред тях бих открил анализа на съдържания в изследваните страници във „Фейсбук“, които влияят ефективно върху аудиторията. Това е установено според различни критерии, които включват тип на съдържанията, честота на публикуване, деня на публикацията (от седмицата), дължината на съдържанията според броя на символите.

Интересна е корелацията, която изследването потвърждава, че активните участници в социални каузи са активни участници в онлайн групи. Това може би отразява обстоятелството, че има поне два типа поведение, всяко от които се използва за самоидентификация в социалните мрежи - активното участие чрез застъпничество и действия в социалните мрежи онлайн и във физическото пространство, и пасивното участие чрез

РЕЦЕНЗИЯ

изразяване на подкрепа онлайн (харесвания), без да се предприемат други действия. Тези типове поведение са свързани с различна вътрешна мотивация, различно възприемане на ползите от поведението и съответно зависими от различни външни фактори.

Като изследовател за мен е интересно сравнението между резултатите от предходни изследвания върху колективното поведение онлайн и настоящото. Това дава възможност на авторката да развие и обогати тезата си и да разшири научното поле на изследването, да продължи и да усъвършенства вече използвани методи и концепции.

Както всеки труд и този може да бъде подложен на допълнителни усъвършенствания. В тази връзка си мисля, че тезата и ключовите реквизити могат да бъдат изведени в първите страници на дисертацията, за да ориентират по-лесно научният интерес към работата.

В труда са постигнати поставените цели и задачи. Приносите и приносните моменти са добре разписани и потвърждавам тяхната значимост. Мисля обаче, че те също могат да бъдат още малко изчистени като авторката следва да се насочи към научния резултат от изследванията си.

В този ред на мисли и с оглед научната значимост на постигнатите от авторката резултати приемам за принос установяването и системтизирането на понятията за мрежова идентичност и идентифицирането на факторите за просоциално поведение онлайн, свързано с включване в социални каузи. Друг принос на дисертацията е разработването на ефективни инструменти за привличане и участие на онлайн потребителите в социални каузи въз основа на анализ на съдържания в онлайн социални мрежи, дълбочинни интервюта и онлайн анкети. Разбира се, могат да се добавят и други.

Работата се характеризира с последователност, системност, аналитичност.

Във връзка с изследванията въпросът, който бих искал да задам е поставен в контекста на мрежовата идентичност:

Каква е ролята на силните връзки, от една страна, а от друга - на слабите връзки в онлайн пространството върху формирането на

РЕЦЕНЗИЯ

убеждения, промяна на поведението и достъп до нова информация за социални каузи?

В заключение бих искал да кажа, че работата е изключително интересна, силно развита от гледна точка на методи на изследване, с много висока информационна стойност. Авторката показва, че умее да анализира по дължината и широчината на тематичното поле.

Трудът има заложена необходимата научна конструкция, същност и логика на завършено и задълбочено научно изследване. Предвид научните качества на представената авторска монография, демонстрираните познания и компетентност, приносният характер на осъщественото изследване изразявам положително мнение и подкрепям присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Интернет култура) на Деляна Мариянова Георгиева.

14 февруари 2019 година

Подпис:
(доц. д-р Бисер Златанов)